

**Zaključci sa Okruglog stola na temu :
„Povratak izbjeglih i raseljenih - obnova kao preduvjet povratka“**

1. Jedno od najvažnijih pitanja za budućnost procesa povratka jeste usvajanje **Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma.**

U tom smislu, traži se što skorije usvajanje Revidirane strategije u Parlamentu BiH ;

2. Nadležna državna, entitetska i kantonalna ministarstva i tijela će skupa sa nadležnim službama Brčko Distrikta, a putem općinskih službi u BiH, u uskoj suradnji sa UNHCR-om, u roku od šest mjeseci od usvajanja revidirane državne strategije, izvršiti neophodna dodatna istraživanja i napraviti dobar pregled stvarnog stanja po ovom pitanju, što će biti temelj za **izradu relevantnih propisa** iz ove oblasti i izradu jedinstvenog **Programa za okončanje procesa povratka .**

Program će se sačiniti temeljem preciznih i pouzdanih pokazatelja, sa posebnim osvrtom na **plan realiziranja procesa održivog povratka** koji će u suštinskom smislu biti programiran na period od četiri godine;

3. Usvajanje Revidirane Strategije i Programa povratka su preduvjeti za realiziranje Odluke Parlamentarne skupštine BiH o **kreditnom zaduženju Bosne i Hercegovine u iznosu 400 milijuna KM** za okončanje procesa povratka. Daje se potpora Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice da uveže sve pomenute aktivnosti, a istodobno se od Vijeća ministara BiH i PS BIH traži da realiziraju svoj dio obveza po ovom pitanju ;

4. Aktivnosti koje budu programirane programom povratka, **neće na bilo koji način ograničiti pristup pravima** svih onih koji u programskom periodu, ne riješe svoje interese i ne ostvare pripadajuća prava ;

5. **Zaključci Narodne skupštine RS i Parlamenta Federacije BiH, kao i Brčko Distrikta BiH, moraju naći svoje mjesto u programskim aktivnostima na razini BiH,** a također se traži i od ovih struktura da isto tako **svoje planove usuglašavaju sa nadležnim državnim strukturama ;**

6. Potrebno je dodatno **sinkronizirati baze podataka o izbjelim i raseljenim osobama,** kao i baze koje se odnose na stambeni fond, pitanja održivosti i dr. od razine države do općina u BiH ;

7. Za projekte koji se ne realizuju kroz Fond za povratak BiH, potrebno je osigurati da sve institucije na svim razinama vlasti, koje implementiraju određene projekte obnove infrastrukture i sl., **informacije o tome dostavljaju Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH**, u svrhu upotpunjavanja jedinstvene baze podataka na državnoj razini ;

8. **Sustav implementiranja učiniti efikasnim** kako bi se cjelokupni ciklus utroška proračunskih sredstava implementirao u toku jedne proračunske godine ;

9. **Pripremiti projektni pristup realizaciji povratka** – putem Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Državnoga povjerenstva za izbjeglice i raseljene osobe, na način da će se odabirati projekti i lokaliteti povratka ;

10. Osigurati **preispitivanje i neophodnu doradu i harmoniziranje propisa** u područjima upošljavanja, socijalne i zdravstvene skrbi, mirovinskog osiguranja koja su direktno u funkciji povratnika (Konstruktivno održivi povratak) ;

11. Proces **provjere potencijalnih korisnika različitih programa pomoći učiniti funkcionalnim i bržim** kako bi se osugurala transparentnost cijeloga procesa, a istodobno dobilo na ubrzanju pristupa pravima povratnika ;

12. Imajući u vidu tehničke specifičnosti infrastrukturnih objekata neophodno je da se na razini BiH vrši **udruživanje sredstava za sanaciju, rekonstrukciju i izgradnju objekata** od najveće do najniže kategorije infrastrukturnih objekata ;

Implementiranje kompleksnih infrastrukturnih projekata treba da izvode nadležne i stručne organizacije, koje su zakonom određene za izvođenje radova na zaštiti, održavanju i eksploataciji, složenijih i zahtjevnijih kategorija infrastrukture, posebno za one koji su vezani za područje dvije ili više općina ;

Implementaciju projekata za sanaciju, rekonstrukciju i izgradnju ostale komunalne i socijalne infrastrukture, kao i vjerskih objekata i objekata vjerskih zajednica) **mogu vršiti općine, kantoni, entiteti i izravno Fond za povratak BiH** ;

13. U cilju transparentnosti i racionalnog trošenja, **donator i implementator će osigurati odgovarajući monitoring ;**

14. U proračunskim sredstvima za obnovu i povratak **dio financijskih sredstava izdvojiti za obnovu crkava, džamija i drugih vjerskih objekata** porušenih i oštećenih u ratu ;

15. Probleme **sigurnosti i deminiranja kontinuirano rješavati**, intervenirati na svaki problem koji stvara nepovoljnu sigurnosnu situaciju i nesigurnost kod povratnika, a posebnu pozornost posvetiti deminiranju u područjima povratka. Nastaviti sa praksom **usklađivanja programa povratka i deminiranja ;**

16. Problemi iz oblasti prava na rad sa kojim se se susreću povratnici i raseljene osobe, a što utiče na proces povratka povezani su sa općim stanjem nezaposlenosti koje je prisutno u Bosni i Hercegovini. Naime, nedostaju radna mjesta, opća devastiranost privrednog sistema utiče na ograničenu mogućnost zapošljavanja povratničke populacije. Pored toga, **manjinski povratnici suočavaju se sa diskriminacijom prilikom zapošljavanja.** Posebno je ovo indikativno u odnosu na upošljavanje u javnom sektoru, gdje je sukladno propisima obvezno upošljavanje prema popisu iz 1991.godine (u organima uprave, policiji, sudstvu, itd.)

Potrebno je osigurati implementiranje Odluke Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti na čitavom području BiH, a u tom pravcu eliminirati zlouporabe i diskriminiranje povratnika, kojima se mora osigurati upošljavanje u organima uprave, policiji, sudstvu i javnom sektoru uopće ;

17. **Povratiti izgubljeni interes donatora za proces provedbe Aneksa VII DMS u BiH**, a posebno osigurati olakšano uključivanje i pomoć Bosni i Hercegovini od strane još uvijek zainteresiranih prijateljskih zemalja. Ovo se posebno odnosi na one zemlje koje u smislu bilateralne suradnje ostvaruju i neki svoj interes kroz proces pomoći povratku u BiH, primjerice Vlada R Hrvatske ;

18. U smislu prethodnoga, **omogućiti olakšan i pouzdan povrat PDV-a u projektima povratka** koji se implementiraju u BiH sukladno pozitivnima zakonskim propisima ;

19. **Zatvaranje kolektivnih centara je i dalje najviši prioritet.** Stoga je neophodno osmisliti jasne i jednoobrazne kriterije za procjenu posebnih potreba stanara u kolektivnim centrima/alternativnom

smještaju kako bi se definirale dugoročne mjere za postizanje trajnog rješenja. Za konačno zatvaranje kolektivnih centara potreban je transparentan i multidisciplinarni pristup za osiguranje trajnih rješenja za ljude koji su smješteni u kolektivnim centrima ;

20. Potrebno je na **sustavan način rješavati probleme povratka izbjeglih osoba – Srbi iz R Hrvatske u R Hrvatsku, kao i rješavanje njihovih prava u BiH ;**

21. **Ojačati regionalni pristup rješavanja problema izbjeglih i raseljenih osoba**, posebno sa R Hrvatskom i R Srbijom, gdje se nalazi najveći broj naših izbjeglica ;

22. Kroz cjelovit Program povratka, kao i posebno, **pokrenuti realiziranje pojedinačnih projekata povratka**, kao što je primjerice Povratak u Bosansku Posavinu (predstavljen i na Okruglom stolu) ;

23. Na posebno pažljiv i sistematičan način potrebno je pristupiti i rješavanju **prava na kompenzaciju iz Aneksa VII DMS**.
Prioritetno treba osigurati ovo pravo u cilju rješavanja stambenih potreba specifičnih socijalnih kategorija, a to su traumatizirane osobe, teški invalidi, socijalno najranjivije kategorije ovisne od tuđe njege i pomoći, kao i osobe koje se zbog objektivnih okolnosti ne mogu vratiti na svoje adrese prebivališta ;

24. **Stvarati pozitivno ozračje u javnosti u svezi povratka** , surađivati s NGO-ima i medijima kako bi se kreirala pozitivno okruženje i atmosfera oko procesa povratka u BiH ;

25. **Zaključci sa Okruglog stola dostavit će se sudionicima, ali i svim domaćim i međunarodnim, vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama, stranim veleposlanstvima u BiH i drugim subjektima koji u okviru svoje mjerodavnosti, mogu dati doprinos u rješavanju ovih strateških pitanja za provedbu Aneksa VII DMS u BiH ;**

26. Potrebno je zaključke u što kraćem roku **dostaviti i medijima** .

Zaključke pripremila :
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

Banja Luka 03.03.2009. g.